

Steeds maar weer praten over vroeger, daar word je misselijk van

N.v.h. 10. 19-

„En dan vragen ze: hoe waren de levensomstandigheden? Dan kan ik kort zijn: lange dagen, hard werken, voor man én vrouw. Ouders lieten hun kinderen niet werken omdat ze dat zo graag wilden, maar ze hadden die paar gulden bitter nodig. En het was vaak: geen kinderen, geen kans. Met een stuk of wat kinderen die ook mee konden werken, kreeg je van een baas vaak gauwer een huis. Er zijn hier goeie bazen geweest, maar we hebben ook bazen gehad die alles tot in de finesses hebben uitgeknibeld.”

— *Komen die bazen nu ook naar u kijken?*

„Er is hier eentje geweest, die overigens heel goed bekend stond: een sympathieke kerel. Maar het is me wel es overkomen dat ik vertelde hoe slecht een bepaalde baas was en dat een vreemdeling plotseling zei: dat was mijn vader. Nee, dan schrik ik niet. De kinderen weten meestal wel hoe hun vader geweest is.”

Nodig

„Dat is het belangrijkste dat je van vroeger kunt leren: mensen hebben elkaar nodig. Als je ziet dat zieken vroeger absoluut geen inkomen hadden: je moest elkaar wel helpen. Nu hebben ze geen overdaad, maar ze kunnen leven. Voor mij staat vast: de mensen die aan het hoofd staan, zijn een stuk reëler gaan denken. Dat hou ik de bezoekers hier ook wel es voor. Maar het belangrijkste van dit museum vind ik niet dat iedereen nu kan zien hoe wij vroeger geleefd hebben.

Nee, het belangrijkste is dat wij dit als dorp samen tot stand hebben gebracht. De wethouder staat hier brood te bakken, een landbouwer zit op de turfpers, de schooljuffer danst mee met de Stopeldansers: dat is toch geweldig.”

Twee jaar geleden is Hendrik de Vries op uitnodiging van de Grontmij naar het Afrikaanse Rwanda geweest om ook daar het turfgraven te demonstreren. Rwanda, dat voor zijn grondstoffen helemaal op de buitenwereld is aangewezen, wil meer met zijn eigen turf gaan doen. De Vries: „Ze verdienen daar f 1,60 per dag: ik heb daar nogal es aan vroeger gedacht. Ik heb het ook verteld: wij zijn er

● Turfsteker
Hendrik de Vries

pas op vooruitgegaan toen we meer ontwikkeling kregen, er een schoolwet kwam en ook ónze kinderen gelegenheid kregen om door te leren. En dan vraag je je af: als je ziet wat er hier toch in vijftig jaar veranderd is, zou dat ook in de ontwikkelingslanden van Afrika kunnen?"

„Ik kreeg net nog een brief uit Afrika: toen ik er kwam groeven ze een halve kuub per man per dag, nu is het tien. Wij zaten op dertig. Je hoort hier vaak: die zwarten zijn dom. Maar degenen die ik gezien heb, waren absoluut niet dom. Ze wisten zich met de kleinste dingen te redden.”

Hendrik de Vries was tot 1967 turfgraver, na „een paar jaar in de bagger” raakte hij invalide. „Die laatste paar jaar in de turf waren het beste, er werd toen nergens meer verdiend dan in het veen, want de turfgraver raakt op.”

„Maar ach, ik zeg de mensen hier ook vaak: al die ouwe dingen steeds weer ophalen, daar word je kotsmisselijk van. Slechte dingen vergeet ik het liefst zo gauw mogelijk.”

Luht dat een beetje?

„Jawel.” Hendrik de Vries graaft dit seizoen in Barger-Compascuum nog turf op 20 en 23 juli, 6 en 20 augustus en 3 en 17 september.